ISSN 2819-4861

Gonçalo Neves

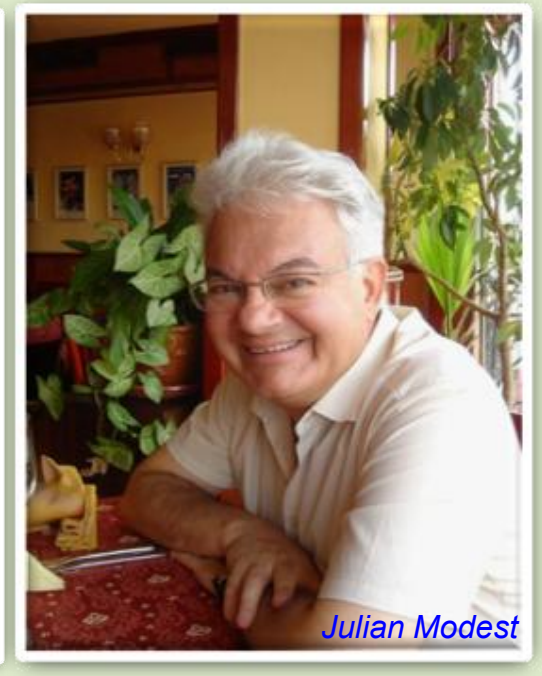
Julian Modest

LITERATURA VIVO

Numero 007 Januaro 2026

©Monthly Published by John Huang & Erika Godo in Mississauga, Ontario, Canada

Intervjuo kun Gonçalo Neves

Erika Godó

1. Kio instigis vin interesiĝi pri literaturo?

Nu, instigoj estis pluraj. Unuflanke, mi, feliĉulo, ĉiam loĝis en libroplena hejmo. Legemon kaj verkemon mi evidente heredis de mia patro kaj de mia patra avo. Mia avo estis ĵurnalisto kaj verkisto. Mi bone memoras lin: li ĉiam sidis ĉe sia tajpilo kaj senĉese frapis la klavojn. Mi rigardis lin, fascinate. Plia instigo venis el la lernejo. Estis tie devigaj legaĵoj: portugalaj klasikuloj. Tio estis nur devo por iuj, sed kreskanta plezuro por mi. Fakte, mi ŝatis ekkoni vortojn kaj dirmanierojn, kiujn mi renkontis en la ordinara vivo nur malofte, aŭ eĉ neniam. Mi ofte konsultis mian patron pri la signifoj, sed mi ŝatis ankaŭ traserĉi dikajn vortarojn.

2. Kio estas la fonto de via inspiro por verki rakontojn aŭ poemojn?

Inspiron por verki rakontojn kaj poemojn mi trovas preskaŭ ĉie. Pri poeta inspiro mi eĉ verkis la poemon “Poeteco”, kiu aperis en la kolekto Simptomoj, ĉe FEL en 1999 (poste aperis islandigo en islanda gazeto, fare de Baldur Ragnarsson). En ĝi mi skribis i.a. jenon: “poemo estas nur pluko kaj senŝeligo”; “majstroverko rezultas nur el fortuno / de oreloj strečaj kaj atentaj fingroj“; “Poeto estas nur kaptanto de vibroj, / plibeliganto de svagaj ŝvebaj voĉoj, / enmondiganto de verkoj jam iamaj antaŭ malkovriĝo”. Tiel mi verkas: mi rigardas, observas, kontemplas, aŭskultas. Eĉ vorto kaptita el apuda konversacio en restoracio povas esti fonto de inspiro. Jam okazis, dum grupa manĝo en restoracio, ke mi prenis skribilon kaj paperan buŝtukon, forlasis la ejon por kelkaj minutoj kaj verkis poemon sur la papero. Poste tiu poemo aperis en la kolekto Ibere libere (1993).

3. Kiel la partopreno en Belartaj Konkursoj de UEA formis vian karieron? Kion vi lernis el tiuj konkursoj?

Mia partopreno kaj premiiĝo en la Belartaj Konkursoj de UEA – kaj ankaŭ en la Internaciaj Floraj Ludoj – estis evidente granda stimulo por plua verkado. Unuafoje mi premiiĝis en 1991, kiam mi estis 27-jara. Tiam oni aljuĝis al mi la premion “Nova Talento”, kio ege kortuŝis min. La nomon de ĉiu nova gajninto de tiu premio oni kutime ĉizas sur samnoma pokalo, kaj UEA sendis al mi pakon da verdaj poŝtkartoj, sur kies bildo videblis la pokalo. Tamen mi ne emis elmontri min kaj dissendis nur malmultajn poŝtkartojn al miaj korespondantoj; tial mi ankoraŭ havas 10 ekzemplerojn, post 34 jaroj. El la konkursoj mi lernis precipe, ke ne sufiĉas “inspiro” kaj “talento”: necesas ankaŭ disciplino, pacienco kaj volforto por doni formon al ŝajne bona ideo kaj poluri la tekston. Instrua estis ankaŭ la fakto, ke ne ĉiuj miaj sendaĵoj premiiĝis. Tiel oni lernas ekkoni siajn limojn, esti pli modesta kaj respekti la ceterajn konkursantojn.

4. Vi estas membro de la Ibera Skolo, ĉu vi povus prezenti al ni ĉi tiun skolon?

Mi ne scias, kie kaj kiel estiĝis la nomo “Ibera Skolo”. En la komenco, ni estis nur grupeto da amikoj, kiuj amis Esperanton kaj literaturon, precipe poezion. Nin ligis nur tiu amo al la lingvo kaj ankaŭ nia amikeco, kiu rezultis el ĝi. Okazis evidente ankaŭ interinspiro kaj interfluo. Tamen nur tio nin ligis. Ni ne intencis fondi “skolon”, kaj fakte ni ĝin formale ne fondis. Kial tiu nomo estiĝis?

Ŝajne nur tial, ke ni ĉiuj loĝis sur la t. n. Iberia Duoninsulo (la komenca kerno konsistis el tri hispanoj kaj unu portugalo), kaj eble ankaŭ pro la titolo de nia unua komuna verko, la poemaro Ibere libere. Nia intenco estis nur venki la marasmon kaj prezenti verkojn, kie neniu temo kaj neniu stilo estus malpermesita aŭ nerekomendinda, do verki tute libere kaj kultivi liberon verke.

5. Kian influon laŭ vi la skolo havas sur la esperanta literaturo?

Laŭ mia scio, la Ibera Grupo ne influis rekte la disvolviĝon de la esperanta literaturo, kaj ĝi fakte neniam celis tion. Al la komenca kvaropo poste aliĝis aliaj homoj kun sama aŭ simila aliro al la esperanta kulturo kaj literaturo. Tamen temis ne pri formalaj "aliĝoj", sed pri simplaj alproksimiĝoj, kiuj evidente riĉigis la grupon kaj ĉiun apartan membron. La komenca kvaropo produktis nur du komunajn verkojn, sed poste ĉiu kvaropano enmondigis plurajn volumojn, kaj la origina spirito (kamaradeco, interrespekto kaj plena libero tema kaj stila) daŭras ĝis nun.

6. Kie vi trovas inspiron por viaj propraj verkoj kaj tradukoj? Ĉu estas specifaj lokoj, homoj aŭ eventoj, kiuj motivas vin?

La ĉefa loko, kiu inspiras min, estas la maro. Oktobre de 1991 la UEA-revuo Esperanto intervjuis min sub la titolo "Kiel disŝaŭmiĝas mara ondo". Tie mi aperas sur foto antaŭ mara pejzaĝo. Tiam mi loĝis apud la maro, sed poste la vivo min puŝis al aliaj lokoj kaj pejzaĝoj. Nun, feliĉe, jam de ok jaroj, mi loĝas en alia marurbo, kaj la maro pli kaj pli fariĝas mia inspirfonto. Rigardi la maron, aŭskulti ĝian muĝadon kaj observi la mevojn sur kaj super la plaĝo igas min mediti kaj portas al mi inspiron el mi ne scias kie. Ĉu la versoj, kiujn mi surpaperigas (aŭ, pli malofte, rekte tajpas komputile) jam ekzistas kaj ie ŝvebas, kaj mi nur kaptas ilin, kiam mi kapablas senti tiajn misterajn vibrojn? Mi ne scias. Tamen, nun, sen maro apenaŭ eblus al mi verki.

7. Kial vi elektis Idon kiel vian tradukan lingvon?

Mi ĉiam estis scivola pri Ido, sed longe mi supozis, ke ĝi estas formortinta... ĝis mia unua vizito ĉe Haupenthal en Germanio. Tiam li montris al mi kompletan kolekton de la revuo Progreso, kiu inkluzivis ankaŭ pli freŝdatajn numerojn, do ne nur malnovajn flavaĵojn, kiel mi tiam atendus. Kiam mi demandis mian amikon, ĉu Ido ankoraŭ ekzistas, li respondis – en Ido! – ke ankoraŭ okazas renkontiĝoj. Baldaŭ poste, en 1997 (do dek jarojn, post kiam mi fariĝis esperantisto), mi trovis bonajn Ido-materialojn en interreto, elŝutis ilin, eklernis la lingvon kaj aliĝis al pluraj interretaj forumoj. Baldaŭ post la eklerno mi komencis verki poemojn en Ido – kion mi faras ĝis nun – kaj idigi verkojn, ĉefe el la portugala. Ĝis nun mi verkis kaj publikigis 22 librojn en Ido (el kiuj 10 estas tradukoj) kaj 17 en Esperanto (el kiuj 6 estas tradukoj). Do Ido estas nur unu el miaj du traduklingvoj, paralele al Esperanto. Mi elektis ĝin, ĉar ĝi, same kiel Esperanto, estas lingvo tre fleksebla kaj adaptebla. Per ĝi oni povas verki libere kaj elegante, sen atenci la gramatikon. Ju pli da lingvoj oni uzas verke, des pli bone. Tio estas utila por la cerbo. Mi uzas ankaŭ trian verk- kaj traduk-lingvon, kvankam malpli ofte: Interlingua. Antaŭ multaj jaroj mi verkis ankaŭ tri poemojn en Volapuko, sed mi ne plu okupiĝas pri tiu lingvo. Antaŭ ĉirkaŭ unu jaro mi konatiĝis kun Uropi, kiun mi eklernis (kaj plu lernas), kaj en kiu mi verkis ĝis nun du poemojn. Kvankam ĝi estas malmulte konata kaj apenaŭ praktikata, ĝi estas eble la plej bona planlingvo ĝis nun aperinta.

8. Kion vi pensas pri la unikeco de Ido kompare kun aliaj lingvoj?

Ido elstaras ĉefe pro sia muzikeco (ĝi estas iaspeca Esperanto kun sukero), precizeco kaj logika vortfarado. Evidente, kiel ĉiu lingvo (natura aŭ planita), ankaŭ ĝi havas siajn limojn kaj minusojn, sed tio nur igas ĝin pli homa, do pli alloga. Se iu iam iel kapablus forĝi "perfektan" lingvon, ĝi certe estus tre teda. Ŝajnas al mi, ke Ido staras (preskaŭ) mezvoje inter la (modera)

skemismo de Esperanto kaj la (modera) naturalismo de Interlingua. Tio ja igas ĝin unika. Evidente, pro tia pozicio, ĝi ankaŭ estas submetata al konstantaj streĉoj inter du polusoj: iuj emas tiri ĝin al la skemisma, aliaj al la naturalisma ekstremo. Tamen tia (malfacila) streĉiteco ankaŭ stimulas ĝian disvolviĝon kaj igas ĝin vigla lingvo, malgraŭ la magra nombro da adeptoj kaj praktikantoj.

9. Kiel vi elektas la verkojn, kiujn vi tradukas?

Nu, ŝajne, kiel ĉiu Esperanto- aŭ Ido-verkisto. Kiam mi legas ion, kio plaĉas al mi, tuj venas en mian kapon la ideo, emo kaj deziro ĝin traduki, por provi transdoni al aliaj homoj la ĝuon, kiun mi mem spertis. Ankaŭ tial, ke traduki ĉiam estas granda defio, kaj defioj certe plaĉas al mi. La tradukmerkato en "Planlingvujo" do funkcias ne kiel en la "ekstera mondo". En ĉi lasta, decidon pri tradukotaj verkoj faras la eldonejoj, surbaze de komercaj kaj merkatikaj kriterioj, kaj poste ili kontraktas tradukistojn por traduki verkojn, kiujn tiuj ne elektis kaj eĉ povas ne (tute) ŝati (tradukistoj ja tradukas por perlabori sian panon). En Planlingvujo, male, elektas kaj decidas la tradukistoj mem, do ili tradukas nur ion, kion ili (tre) ŝatas. Ĉu tiu diferenco speguliĝas en la fina rezulto, en la traduko mem? Estas malfacile respondi kaj kompari, eĉ ĉar en Planlingvujo rolas alia elemento, kiu ordinare mankas en la profesia tradukmerkato: amatoreco.

10, Ĉu vi havas specialajn temojn, kiujn vi amas esplori?

Jes, estas multaj tiaj temoj, eĉ tro multaj: defioj de AI kaj de la nunaj teknologioj, komunikado kun aliaj planedanoj kaj estuloj el aliaj eblaj mondoj (nefizikaj), telepatio, teletransporto, novaj metodoj por produkti nutraĵojn, historio de la homa parolkapablo, historio de tradukado kaj interpretado, naturaj kuracmetodoj, studo pri slango kaj fivortoj laŭ sociologiaj kriterioj, konstruado de ekologiaj domoj kaj urboj, ktp.

11. Kio estas la plej grava afero en la vivo por vi?

La plej grava afero en la vivo estas libertempo, kiu laŭ mi povas havi du signifojn: libera tempo kaj tempo por liberi, t. e. tempo kiam oni povas fari (nur) tion, kion oni volas, eĉ se tio signifas fari nenion: manko de devigoj, manko de altruditaj taskoj kaj okupoj, manko de farendoj. Kiam oni ĝuas tian libertempon, oni povas diri al si mem matene, tuj post ellitiĝo: mia agendo malplenas, do mi faru ĉion, kion mi volas, aŭ eĉ nenion, kaj mi povos eĉ okupi min intense dum la tuta tago, sed, se mi tion faros, tion decidos nur mia volo kaj plaĉo. Tian liberon mi volas atingi, sed dume ĝi ankoraŭ estas nur revo.

12. Kiaj estas viaj estontaj planoj rilate al via verkado?

Mi havas multajn projektojn (aŭ, pli ĝuste, embriojn de projektoj), sed mia ĉefa plano nun estas havigi al mi manieron akiri pli da libertempo por povi legi kaj verki libere.

13, Kion vi ŝatus diri al la legantoj de Literatura Vivo?

Ili ĝuu la revuon kaj konsciu, ke ĝi ludas gravan rolon por disvolvo de la esperanta literaturo. Ni vivas en tempo, kiam la ŝancoj de iu ajn planlingvo – eĉ de Esperanto, kiu estas la plej granda kaj plej vigla, kun granda distanco al la ceteraj – pli kaj pli ŝrumpas. Kion do eblas fari? Unuflanke, ĝui la (malmultajn) avantaĝojn, kiujn la lingvo ankoraŭ prezentas, kaj aliflanke – kaj precipe – ĝui ĝian perlon, kiu estas la literaturo, originala kaj traduka. Ĝi estas valora, kaj ĝi sufiĉas (eĉ se mankus kongresoj kaj aliaj avantaĝoj) por plu interesiĝi pri la lingvo kaj plu okupiĝi pri ĝi. Sen literaturo, neniu lingvo povas vere vivi kaj disvolviĝi. Do plu legu kaj apogu ĝin, kaj diskonigu ĝin. ◆

Lavistino fonta

Lavistino fonta,
najado fakta kaj reala.

Zefiroj nunaj
vian karnon traktas
disdegne kaj profane.

Via pimpo kruda kaj spontana
ne cedas al rabioj
de aŭroroj misaprecaj.

Koluzias fridoj, frostoj,
viaj manoj hirtas, dronas
en tumulto de bobeloj.
La sinuo viabrusta,
dura kaj aŭtenta,
la sino blanka kaj novala
konkeras tutan frison
el koketoj kaj preciozoj,
superas la dekoltojn
de postiĉoj gelatenaj.

Gonçalo Neves

Lavistino fonta,
majesta ĉe gargaroj:
vian revon vringu,
sternu sur la ŝtonoj,
kaj la suno venu kaj regalu,
kaj komplezu kaj provizu,
kaj alvoku la latentojn
el soporoj kaj somnoloj
de elfoj kaj niksinoj.

En epoko de galopo,
hasto, strečo kaj nervozo,
via tasko gurde frota
garantias la daŭrivon
de legendoj kondamnitaj.

Poetoj

Erika Godó

Poetoj, kiuj kreas vivon per vortoj sur papero,

Ili teksas emociojn el la profundo de siaj koroj.

Ili pentras la mondon bunte per rimoj, kiel sorĉistoj,

kiel revuloj, ili malkovras la sekretojn de la homa animo.

La fonto de inspiro loĝas en la animoj de poetoj,

ili esprimas per vortoj tion, kio vivas en iliaj koroj.

Ĉiu poemo estas kiel stelolumo en la nokto,

ho poetoj, kies pensoj flugas sur la flugiloj de la libereco.

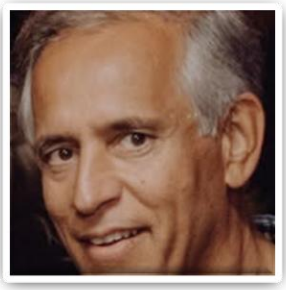

Gonçalo Neves

En IDO

POETI

da *Erika Godó*
(tradukita de Esperanto, *Gonçalo Neves*)

Poeti qui kreas vivo per vorti sur papero,

Li texas emoci ek la profundajo di sua kordii.

Li piktas la mondo bunte per rimi, quale sorcisti, quale reveri, li deskovras la sekretaji dil anmo homal.

La fonto di inspiro habitas la anmi di poeti,

li expresas per vorti to quo vivas en lia kordii.

Singla poemo esas quale stelo-lumo en la nokto,

ho poeti, di qui pensi flugas sur la ali di libereso.